

- d. de geschiktheid van den scheut voor transport van water kleiner was;
- e. het aantal huidmondjes per eenheid van bladoppervlakte grooter was;
- f. de verhouding: watergeleidend vermogen tot bladoppervlakte kleiner was;
- g. de verhouding: watergeleidend vermogen tot het aantal huidmondjes ook kleiner was.

Hieruit kan als waarschijnlijk worden afgeleid, dat de onder *f* en *g* genoemde verminderde verhoudingen twee der redenen zijn voor de gevoeligheid voor droogte van boomen, die aan kaligebrek lijden en dus voor het optreden van bruine, verdorde randen, dat wij als aanwijzing voor kaligebrek kennen.

BOEKBESPREKINGEN

Het raadsel der iepenziekte door Dr S. BROEKHUIZEN. Libellenserie No 134. Uitgave Bosch en Keuning, Baarn, f 0,45.

Het is mij een genoegen dit aardige en duidelijke boekje hier te kunnen aankondigen. Ik hoop, dat het in handen van zeer vele lezers zal komen, want het vertelt op eenvoudige en sympathieke wijze over de iepenziekte, haar optreden, verschijnselen, oorzaak en over wat er tegen gedaan kan en moet worden en is daardoor een uitstekende voorlichter van het groote publiek over deze zoo belangrijke aangelegenheid.

Het begint met een beschrijving te geven van „het onheil”, dat na 1919 over ons land en over vele andere landen gekomen is. Daarna beschrijft het ons de iep, botanisch en als straatboom, en vervolgens de ziekteverschijnselen en „waar de ziekte voorkomt”. Zeer goed is de geschiedenis van de ziekteoorzaak beschreven en de beunhazerij, waarvan wij bij deze ziekte wellicht meer dan bij eenige andere, last gehad hebben, omdat Jan en Alleman zich met het geval meende te moeten en te mogen bemoeien, tegenover het rustige, wetenschappelijke onderzoek, dat na vrij korten tijd het raadsel heeft opgelost.

De beschrijving van de wijze, waarop de ziekte zich verbreidt, is buitengewoon goed geslaagd en het is zeer nuttig, dat het groote belangstellende publiek van deze zeer interessante feiten kennis kan nemen. De waarde van rustig, degelijk wetenschappelijk onderzoek zal erdoor aan elken lezer duidelijk worden aangetoond.

Ook het hoofdstuk over den strijd om het behoud van de iep

geeft zeer juist weer, wat er tot nu toe gedaan is en wat er nog verder gedaan zal worden en het wekt zeer juist op tot steun aan het Iepenziekte-Comité, dat door de zeer gewaardeerde bijdragen van vele openbare lichamen in staat gesteld is, het onderzoek te financieren.

De hulde, die hierbij nog gebracht wordt aan de nagedachtenis van Dr CHRISTINE BUISMAN, die wellicht het meeste werk hierbij verricht heeft, doet sympathiek aan.

Het is dus alles te samen een prettig en leerzaam boekje en het zal ongetwijfeld veel nut stichten. Op een enkel punt heb ik een opmerking. De sterke uitbreiding van de iepenziekte in de laatste jaren in de omgeving van New-York houdt geen verband met de in de jaren daarvoor waargenomen verspreide gevallen van de ziekte in andere Staten van Noord-Amerika, maar is een gevolg van besmetting, overgebracht door kevers, welke zich in aangevoerde blokken iepenhout ontwikkeld hadden.

Het boekje ziet er uit- en inwendig uitstekend uit.

N. v. P.

Handbuch der Pflanzenkrankheiten, 6e Band.
Pflanzenschutz, Verhütung und Bekämpfung der
Pflanzenkrankheiten, herausgegeben von Prof. Dr
O. APPEL, 1e Lieferung Verlag von PAUL PAREY,
Berlin 1937, R.M. 16,20.

Hiermede is thans het eerste gedeelte van het laatste deel van de nieuwe uitgave en bewerking van SORAUER's *Handbuch der Pflanzenkrankheiten* verschenen. Dit eerste gedeelte is 288 bladzijden groot en er zullen nog drie zulke afleveringen aan worden toegevoegd.

Dit werk is wel een levendige illustratie van den enormen omvang, die de plantenziektenkundige wetenschap thans bereikt heeft. Zooals Dr APPEL in zijn voorwoord schrijft, bestond de eerste uitgave van „Sorauer" in 1874, dus ruim 60 jaar geleden, uit één deel van beperkten omvang. De nieuwste bewerking heeft zich uitgebreid tot zes deelen, waarvan verschillende reeds zeer omvangrijk zijn: Het laatste deel, dat de toepassing der plantenziektenkundige wetenschap zal geven en de omzetting van het wetenschappelijk werk in praktische maatregelen ter voorkoming en bestrijding van ziekten en plagen, zal wellicht het omvangrijkst worden.

De beteekenis van het daarin gebodene moge blijken uit de mededeeling van Dr APPEL, dat een groot deel van de resultaten der onderzoekingen thans in praktijk kan worden gebracht en

dat daarmede minstens 20–30% van de tot nu toe voorkomende verliezen vermeden kunnen worden.

Deze eerste aflevering behandelt:

1. De beteekenis der plantenziektenbestrijding voor het bedrijf;
2. De taak der plantenziektenbestrijding:
 - a. Het voorkomen van het optreden van plantenziekten en schadelijke organismen (hygiëne);
 - b. De bestrijding der plantenziekten en schadelijke organismen (therapie). Physische maatregelen.

In de volgende afleveringen worden de physische maatregelen voortgezet, en de chemische en biologische behandeld, terwijl verder nog hoofdstukken zullen volgen over:

3. De technische middelen voor de bestrijding (ontsmettings-apparaten, sproei- en stuifmachines en andere werktuigen);
4. De waardebepaling van zaad- en pootgoed;
5. Het kweken van immune rassen;
6. De Plantenziektenkundige Dienst;
7. De wetgeving ter bescherming tegen plantenziekten;
8. De literatuur van de bescherming tegen plantenziekten.

Uit deze inhoudsopgave blijkt wel de bijzondere waarde van dit deel voor de kennis der ziektebestrijding.

De nu verschenen aflevering bevat enorm veel gegevens over de onder 1 en 2 genoemde onderwerpen. Zoo over grondverbetering, grondbewerking, bemesting) vruchtwisseling, soortenkeus, keuze van zaadgoed, zaaitijd, zaaidiepte, afstand. Verder over bodemontsmetting met biologische, physische en chemische middelen (vooral deze laatste zeer uitgebreid) de behandeling van zaad- en pootgoed, zooals die van granen, bietenzaad, groentenzaad e.a., behandeling van bollen en knollen. Een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd aan de wettelijke maatregelen tegen de verbreiding en ter bestrijding van plantenziekten.

Ik meen mij bij de bespreking van deze eerste aflevering tot deze opsomming te moeten beperken. Het geheel is ongetwijfeld hoogst belangrijk en vormt een zeer waardevolle samenvatting van wat in de praktijk geschiedt en ervaren is, maar het kan nog zeer onvoldoende overzien worden. Voor de eigenlijke „pflanzen-schutz“-mensen is deze bewerking van zeer groote waarde en zonder twijfel zal er dan ook in alle landen der wereld de noodige aandacht aan worden gewijd.

N. v. P.

Dr J. BOTKE, *Plantkunde*, deel I: Algemeene Plantkunde en erfelijkheidsleer. Nederlandsche Land- en Tuinbouwbibliotheek. 3e druk. Uitgave J. B. WOLTERS' Uitgevers Maatschappij, Groningen.

Hoewel het hierboven genoemde boek niet van plantenziektenkundigen aard is, wil ik hier toch gaarne de verschijning van den derden druk ervan aankondigen, omdat de kennis van de plant en haar organen en van den bouw en functies van deze ook voor hen, die zich met plantenziekten willen bezig houden en deze willen trachten te begrijpen, volstrekt noodzakelijk is. Vooral nu de geheimzinnige virusziekten zulk een groote rol in de plantenziektenkunde zijn gaan spelen, is een goed begrip van de normale functies van de gezonde plant onmisbaar.

Het boek van Dr BOTKE heeft zijn bruikbaarheid, ook voor het landbouwonderwijs, bewezen. N. v. P.

Ir. J. M. L. OTTEN. *Bemestingsleer*. Nederlandsche Land- en Tuinbouwbibliotheek 6e druk. Uitgave J. B. WOLTERS' Uitgeversmaatschappij, Groningen f 2.40.

J. Z. TEN RODENGATE MARISSSEN *Algemeene Plantenteelt* idem 8e druk f 2.25.

Gaarne kondig ik hier de 6e resp. 8e druk van de beide hierboven genoemde boekjes aan. De aanduiding „boekjes” past eigenlijk niet meer bij den tegenwoordigen omvang, die resp. 261 en 250 bladzijden bedraagt. Dat de inhoud algemeen op hoogen prijs wordt gesteld, blijkt wel uit het groot aantal herdrukken, dat beide boeken beleven, welke herdrukken steeds met het geheel op hooger peil brengen van den inhoud gepaard gaan.

Wellicht verdient het aanbeveling, in het boek over bemestingsleer in een volgenden druk het toedienen van borium, mangaan en koper ook als bemesting te beschouwen en daarvoor de hoeveelheden, die gegeven kunnen worden, te vermelden. Zeer zeker worden deze stoffen toegediend om bepaalde ziekteverschijnselen te voorkomen, maar ten slotte geldt dit ook voor kali, stikstof, fosforzuur en kalk.

Beide boeken kunnen ten zeerste worden aanbevolen.

N. v. P.